

Notitie

Opdrachtgever: Shell / TEAM Terminal
Auteur: ir. G. Bakker
Betreft: quick scan leidingtracé Droespolderweg e.o.
Projectnummer: 1353
Datum: 16 november 2015
Status: DEFINITIEF

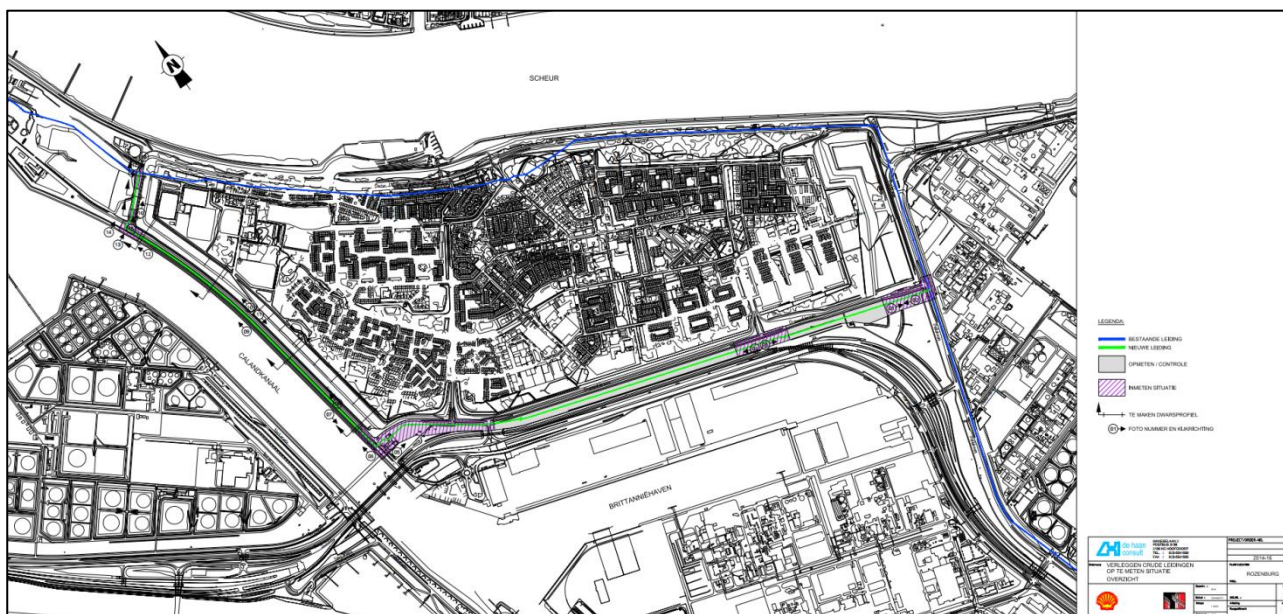

Bureau Stadsnatuur

bezoekadres:
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Westzeedijk 345
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 – 266 04 70
e-mail: info@bureaustadsnatuur.nl
www.bureaustadsnatuur.nl

Inleiding

Bureau Stadsnatuur heeft in opdracht van Shell/Team Terminal een verkennend ecologisch onderzoek ('quick scan') verricht van het beoogde tracé voor twee te verleggen crude leidingen van Shell en TEAM Terminal. De beide leidingen moeten worden verlegd vanwege de aanleg van de Blankenburgtunnel. Het onderzochte tracé is weergegeven in Figuur 1. Het tracé omvat voor een groot deel een leidingstraat langs de Droespolderweg en Noordzeeweg. Het meest noordwestelijke deel volgt de ruimte tussen de Boulevard en het park.

Figuur 1. Ligging onderzocht tracé (groene lijn).

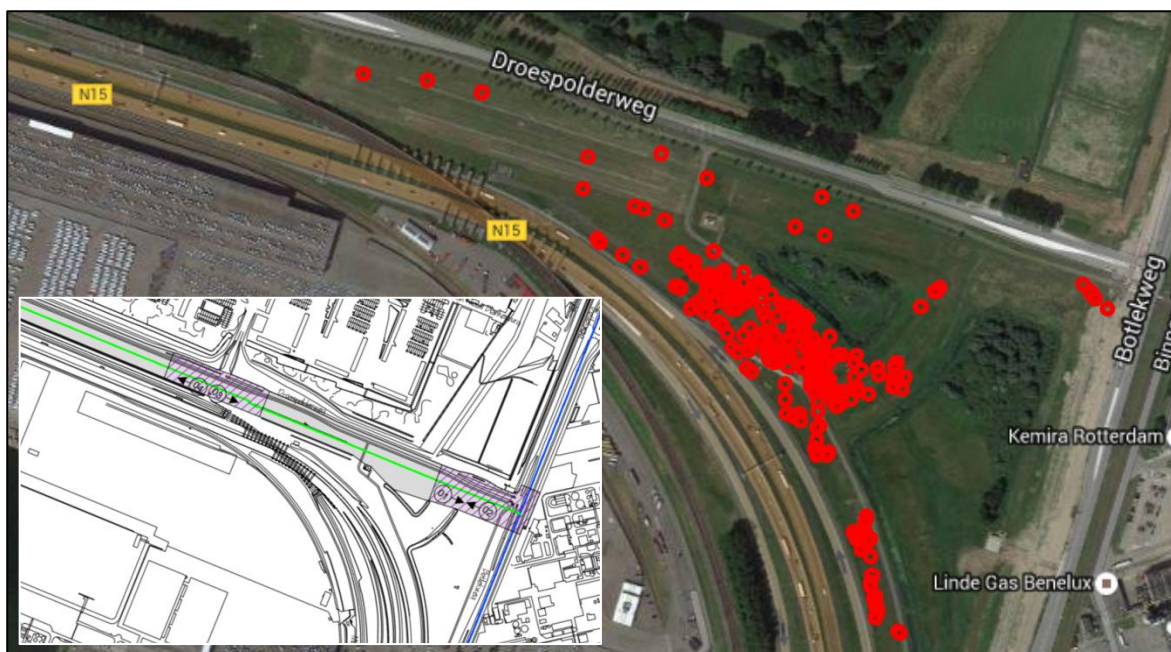
Methodiek

In de middag van 7 oktober 2015 hebben twee ecologen van Bureau Stadsnatuur de leidingenstroken zoals aangegeven in Figuur 1 bekeken op hun kwaliteit als leefgebied voor wettelijk streng beschermde soorten planten en dieren waarvoor verbodsbepalingen uit de vigerende natuurwetgeving (nu Flora- en faunawet, waarschijnlijk in de loop van 2016 vervangen door de nieuwe Wet Natuurbescherming) van toepassing zijn. Voor details inzake het wettelijk kader zie Bijlage 2. Voorts is gelet op aanwezigheid van plantensoorten met een status als invasieve exoot waarvoor bij werkzaamheden in het beheergebied van het Havenbedrijf Rotterdam maatregelen worden verlangd om verdere verspreiding te voorkomen. Naast een veldbezoek zijn actuele inventarisatiegegevens van natuurwaarden in het tracégebied geraadpleegd die werden verzameld in het kader van de Havenscan, een jaarlijkse inventarisatie van beschermde flora en fauna in het beheergebied van het Havenbedrijf Rotterdam. Binnen dit project worden ook de zogenaamde probleemsoorten geïnventariseerd. Dit zijn de soorten waarvoor bij onder andere werkzaamheden op de groeiplaatsen aandacht nodig is omdat deze oncontroleerbaar kunnen worden en een bedreiging zijn voor andere (beschermde) soorten (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit 2007).

Resultaten

Flora

Van de leidingstrook langs de Droespolderweg zijn groeiplaatsen van Bijenorchis *Ophrys apifera* bekend uit de Havenscan. Figuur 2 geeft de verspreiding van de soort weer in de jaren 2013 t/m 2015. Deze soort staat in tabel 2 van de Flora- en faunawet. Verder westelijk zijn incidenteel exemplaren te verwachten, maar de kernpopulatie bevindt zich aan de oostkant van het tracégebied. Van de overige delen van het tracégebied is de soort nooit gedocumenteerd. Overige strikt beschermde plantensoorten zijn in de periode 2013-2015 niet in het tracé aangetroffen en worden hier op korte termijn bij gelijkblijvend beheer ook niet verwacht.

Figuur 2. Beoogd tracégebied (inzet) en vastgestelde groeiplaatsen Bijenorchis *Ophrys apifera* in 2013 t/m 2015 (rode cirkels) (kaartbron: google maps).

Figuur 3. Locaties Japanse duizendknoop aan de Droespolderweg op 7 oktober 2015 (kaartbron: google maps).

Figuur 4. Opschot van Japanse duizendknoop *Fallopia japonica* op de leidingstrook aan de Droespolderweg op 7 oktober 2015.

Op 7 oktober zijn acht kleine groeiplaatsen van Japanse duizendknoop *Fallopia japonica* aangetroffen op de leidingstrook langs de Droespolderweg (Figuur 3). De planten bevonden zich op plaatsen waar eerder is getracht deze te verwijderen en de voormalige groeiplaats met zand af te dekken. Echter, door persistentie van wortelstokken in de bodem is de soort nog altijd aanwezig en hebben zich nieuwe uitlopers gevormd (Figuur 4). Vooralsnog lijkt de verspreiding van de soort zich in het tracégebied te beperken tot de in Figuur 3 aangegeven plaatsen. Japanse duizendknoop is een schadelijke invasieve exoot waarvoor specifieke maatregelen worden geëist om verspreiding tegen te gaan.

Fauna

In de bomenrijen tussen Boulevard en sportvelden zijn broedgevallen van Buizerd *Buteo buteo* vastgesteld in de jaren 2013-2015 (Figuur 5). De vaste rust- en verblijfplaats betreft een tweetal nesten in de buitenste bomenrij, zuidoostelijk van de Boulevard. Indien de bomenrij ten noorden van het fietspad moet worden gekapt ten behoeve van de leiding gaat dit vrijwel zeker niet ten koste van de functionaliteit van de nestlocatie (ter vergelijking, aan de Neckarweg, niet ver van de locatie in kwestie, broedt een Buizerdpaar direct naast het fietspad). Wel is het van belang om eventueel benodigde kap van bomen uitsluitend in de periode 1 september – 1 maart uit te voeren en gereed te hebben. Dit in verband met mogelijke vestiging van overige broedvogels waarvan de nesten weliswaar niet jaarrond beschermd zijn, maar waarvoor geldt dat verstoring in het broedseizoen strikt verboden is.

In het leidingtracé zelf zijn geen vaste rust- of verblijfplaatsen van of anderszins relevante functionaliteiten voor strikt beschermde diersoorten te verwachten. In het beheergebied van het Havenbedrijf Rotterdam is in dit verband de Rugstreeppad *Bufo calamita* een aandachtsoort in gelijksoortige milieus. Deze soort is echter nog nooit vastgesteld in havengebied oostelijk van de Calandbrug (dus Botlek, Rozenburg) en daarnaast zijn geschikte microhabitats in de vorm van water en vergraafbare taluds niet aanwezig binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Figuur 5. Twee vaste nestlocaties van Buizerd *Buteo buteo* in bomenrijen tussen Boulevard en sportvelden.

Conclusies

De voorgenomen werkzaamheden kunnen doorgang vinden zonder dat daarvoor een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet voor hoeft te worden aangevraagd. Wel gelden een aantal restricties met betrekking tot de omgang met aanwezige soorten; deze zijn hieronder nader gespecificeerd.

Aanbevelingen

Omgang met groeiplaatsen Bijenorchis

Voor Bijenorchis geldt dat het in relatie tot de werkzaamheden onmogelijk zal zijn iedere individuele plant te ontzien. Om een duurzame staat van instandhouding van de soort in de leidingstrook te kunnen garanderen moeten onderstaande maatregelen uit het Managementplan beschermde soorten Havengebied Rotterdam (De Zwarte *et al.* 2013) worden genomen. Hiermee wordt invulling gegeven aan de eisen die gelden voor de omgang met de soort zoals verlangd in de door het Havenbedrijf Rotterdam gebruikte Flora- en faunawetontheffing FF/75C/2013/0027. Het HbR dient op te hoogte te worden gesteld van de werkzaamheden en de wens om deze onder de voorwaarden van genoemde ontheffing te verrichten.

- Werkzaamheden op groeiplaatsen van Bijenorchis uitvoeren in de minst kwetsbare periode. Voor Bijenorchis is dit buiten de bloeitijd: oktober t/m maart.
- Ook maaien (bestendig beheer) is alleen toegestaan ná de bloeiperiode.
- Bij de planning van de werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de tijd die is gemoeid met mitigerende maatregelen om de aanwezige beschermde planten te ontzien (zie onder). Deze maatregelen moeten zo kort mogelijk voorafgaand aan de werkzaamheden worden genomen.
- Groeiplaatsen van Bijenorchis (zie Bijlage 1) moeten worden gemarkeerd en ontzien worden. Ze moeten zoveel mogelijk buiten de werkzaamheden worden gehouden en zo min mogelijk betreden worden.
- Rond de periferie van de groeiplaats moet bij graafwerkzaamheden een beschermingszone van 5 meter worden ingesteld. Deze maatregel is *niet* van toepassing bij het uitvoeren van het reguliere periodieke maai-beheer (behalve in de kwetsbare periode)!
- Bij werkzaamheden op de leidingstroken moet, indien groeiplaatsen van Bijenorchis toch vergraven moeten worden, de bovenste zode met de planten en hun wortels opzij worden gelegd op een reeks rijplaten, waarna men de rest van het graafwerk uitvoert. Na afloop van het werk wordt de zode weer teruggeplaatst. Hiermee worden planten en zaadbank in de bovenste laag behouden.

- Bij gebruik van zwaar materieel moeten rijplaten worden gebruikt om te voorkomen dat de bovenste zode kapot wordt gereden.
- Na maaiwerk moet men het maaisel 2 tot 3 dagen laten drogen en indien mogelijk daarna afvoeren.
- Technische maatregelen moeten worden getroffen om ervoor te zorgen dat ter plaatse van de groeiplaats geen tijdelijke of permanente veranderingen in de waterhuishouding optreden (zoals verdroging of vernatting).
- De te treffen maatregelen zijn locatie-afhankelijk en dienen altijd te worden bepaald in nauw overleg met een deskundige.

Omgang met groeiplaatsen van Japanse duizendknoop:

- Groeiplaatsen (zie Bijlage 1) markeren tot 3 meter buiten de buitenste zichtbare scheuten.
- Gebied binnen de markering maaien en materiaal afvoeren als bij maaiwerk.
- Gebied binnen markering 20 cm afgraven.
- Controleren op wortels, ook in de randen van de 3 meter zone.
- Zonodig de volgende 20 cm en/of groter oppervlak afgraven.

Verwerking uitgegraven materiaal Japanse duizendknoop

- Uitgegraven materiaal moet zodanig worden verwerkt dat het aanwezige wortelmateriaal wordt gedood. Momenteel is daarvoor in de regio een locatie voor verwerking onder water beschikbaar en kan grond die wortelstokken bevat door verhitting onschadelijk worden gemaakt.

Figuur 6. Opschot van Japanse duizendknoop *Fallopia japonica* op de leidingstrook aan de Droespolderweg op 7 oktober 2015.

Bijlage 1 – Aanduiding locaties groeiplaatsen aandachtssorten binnen verwachte invloedsfeer werkzaamheden

Bijenorchis <i>Ophrys apifera</i>				
coördinaten		aantal	jaar	
77.031,103 434.888,131 Meters		1	2014	
77.085,343 434.880,193 Meters		1	2014	
77.131,645 434.871,594 Meters		1	2014	
77.219,619 434.813,386 Meters		1	2014	
77.282,457 434.816,032 Meters		1	2014	
77.320,822 434.794,203 Meters		1	2014	
77.396,229 434.751,870 Meters		1	2014	
77.418,718 434.775,021 Meters		1	2014	
77.420,041 434.745,255 Meters		1	2014	
77.444,515 434.766,422 Meters		2	2014	
77.517,276 434.698,953 Meters		10	2014	
77.513,924 434.695,073 Meters		4	2014	
77.512,072 434.695,337 Meters		1	2014	
77.638,323 434.699,615 Meters		2	2014	
77.644,100 434.694,279 Meters		1	2014	
77.644,893 434.691,898 Meters		2	2014	
77.648,333 434.688,193 Meters		2	2014	
77.659,181 434.678,668 Meters		1	2014	
Japanse duizendknoop <i>Fallopia japonica</i>				
coördinaten		aantal	jaar	
76.201,026 435.176,284 Meters		12	2015	
76.201,039 435.173,127 Meters		1	2015	
76.201,145 435.172,069 Meters		1	2015	
76.221,042 435.165,190 Meters		5	2015	
76.228,027 435.164,925 Meters		1	2015	
76.230,144 435.160,956 Meters		4	2015	
76.230,091 435.151,960 Meters		20	2015	

Bijlage 2 – Wettelijk kader

Verbodsbepalingen

De van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren worden beschermd door de Flora- en faunawet (Ffwet), die in 2002 van kracht geworden is. De soortbeschermingsbepalingen uit de Europese richtlijnen Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn in de Ffwet geïmplementeerd. Deze bescherming dient ervoor te zorgen dat zeldzame en bedreigde soorten niet in aantallen afnemen of uit Nederland verdwijnen. De bescherming in de Ffwet wordt geregeld middels een aantal verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 13):

- artikel 8:* Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- artikel 9:* Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- artikel 10:* Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.
- artikel 11:* Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen (zie onderstaande paragraaf) van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- artikel 12:* Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
- artikel 13:* Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermde) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Voortplantingsplaatsen en andere vaste rust- en verblijfplaatsen

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 worden bijvoorbeeld verblijven van vleermuizen of voortplantingswateren van de Rugstreeppad *Bufo calamita* gerekend. Ook de functionele omgeving van een verblijf kan een beschermde status hebben. Dit geldt bijvoorbeeld voor migratie- en vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen indien deze van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau.

Alle inheemse broedvogels en hun nesten mogen niet worden verstoord tijdens het broeden. Voor enkele vogelsoorten geldt dat de broedlocaties dermate belangrijk zijn voor de soort dat deze jaarrond zijn beschermd, dus ook buiten het broedseizoen zijn hier de verbodsbepalingen van artikel 11 van kracht. In 2009 is een aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogels opgesteld (Ministerie van LNV 2009). Deze jaarronde bescherming krijgen bijvoorbeeld nesten van honkvaste koloniebroeders, nesten van anderszins zeer honkvaste soorten, soorten afhankelijk van bebouwing of vogels die ieder jaar gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om boomnesten die worden gebruikt door roofvogels en uilen, waaronder Buizerd *Buteo buteo* en Ransuil *Asio otus*, en vogels die aan menselijke bebouwing zijn gebonden als Gierzwaluw *Apus apus*, Huismus *Passer domesticus* en Kerkuil *Tyto alba*. Wanneer bij werkzaamheden de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats gegarandeerd kan worden is geen ontheffing nodig. Wanneer dit niet mogelijk is dient ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Beschermingsregimes

Het soortbeschermingsdeel van de Europese Habitatrichtlijn is opgenomen in de Flora- en faunawet. In de Flora- en faunawet is een groot aantal in Nederland voorkomende planten en dieren opgenomen waarop de

hier boven genoemde verbodsbepalingen van toepassing zijn. Later zijn deze soorten in drie beschermingsregimes ingedeeld. Deze driedeling is als volgt:

- Tabel 1. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (de zogenaamde lichte toets).
- Tabel 2. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EZ goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)
- Tabel 3. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EZ goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Flora- en faunawet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig. Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.

Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 en de soorten vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (onder meer alle Nederlandse vleermuissoorten) wordt getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
- 2) er is geen alternatief;
- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Deze drie criteria vormen de zogenaamde uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn). De uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Gunstige staat van instandhouding

Het criterium 'gunstige staat van instandhouding' is van toepassing wanneer soorten uit tabel 2 en 3 van de Ffwet of Bijlage IV van de Habitatrichtlijn voorkomen, op locaties waar activiteiten gaan plaatsvinden die een wezenlijk negatief effect kunnen hebben op de aanwezige populaties van deze soorten. Deze 'gunstige staat van instandhouding van de soort' mag niet in het geding komen. Voorwaarden waaraan hiertoe voldaan moeten worden staan in de Habitatrichtlijn benoemd. De 'staat van instandhouding' wordt als 'gunstig' beschouwd wanneer:

- Uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven en

- het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
- er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op langere termijn in stand te houden.

Mitigatie & Compensatie

Voor eventueel verlies van leefgebied van beschermde soorten op plaatsen waar ruimtelijke inrichting of ontwikkeling plaatsvindt, dient compensatie plaats te vinden, hetgeen kan inhouden dat er elders geschikt leefgebied wordt gecreëerd ten gunste van de soort. Daarnaast dienen mitigerende maatregelen te worden genomen waarmee de schade aan de aanwezige populatie tijdens werkzaamheden wordt beperkt.

Zorgplicht

In de Ffwet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2), een algemeen geldende fatsoensnorm voor de omgang met flora en fauna. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen zo weinig mogelijk nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. Wanneer men weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat werkzaamheden nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen hebben, dient men dit, mits redelijkerwijs mogelijk, te vermijden of deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien onvermijdelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

De genoemde drie items: mitigatie, compensatie en Zorgplicht, zijn algemene voorwaarden ter verkrijging van een eventuele ontheffing van de verbodsbepalingen in de Ffwet.

Literatuur

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep (Dienst Regelingen, brief 26 augustus 2009, kenmerk ffw2009.corr.046) te downloaden van de website van het Ministerie van EL&I.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2007. Beleidsnota Invasieve exoten. Nota 15-10-2007.

Zwarte, N. de, G. Bakker, M.A.J. Grutters & R.W.G. Andeweg. 2013. Managementplan beschermde soorten Havengebied Rotterdam. bSR-rapport 199. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam.

© Bureau Stadsnatuur | Westzeedijk 345 | 3015 AA Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.
bSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.